

MILIEUSTRAT NIEUWE STIJL: DE GRONDSTOFFEN- BANK VAN DE TOEKOMST

Met milieustraten en gemeentewerven hebben gemeenten een belangrijke troef in handen om de omschakeling naar de circulaire economie te faciliteren en te bespoedigen. In de ontwikkeling naar een circulaire bouw kunnen deze locaties bijvoorbeeld een rol vervullen in het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van (bouw)grondstoffen.

TEKST RON VAN WIJK EN MAARTEN BARCKHOF (STICHTING CIRCULAIR BOUWEN),
SIMON DE KONING EN LANI KOK (STANTEC) **BEELD** CREAFOOTO@XS4ALL.NL

Stelt u zich eens voor dat alle materialen en grondstoffen in de grond-, weg-, en waterbouw en in gebouwen opnieuw worden gebruikt en niet meer verdwijnen op de steeds groter wordende afvalberg. Een gebouw wordt een 'opslagplaats' voor materialen. Soms is er tussentijdse opslag nodig, bijvoorbeeld op milieustraten en gemeentewerven, voordat deze opnieuw kunnen worden toegepast. Stichting Circulair Bouwen, Stantec, Madaster en diverse andere partijen onderzoeken de mogelijke rol van milieustraten in de circulaire bouw en zijn op zoek naar ambitieuze gemeenten en vastgoedeigenaren om gezamenlijk, in de vorm van pilotprojecten, concrete stappen te zetten.

NEDERLAND WORDT CIRCULAIR

De Nederlandse overheid heeft de ambitie om in 2030 50 % minder primaire grondstoffen te gebruiken. Onze economie moet in 2050 volledig circulair zijn. De huidige processen, die gebaseerd zijn op de lineaire economie, moeten daarom drastisch worden veranderd. Dit vraagt ook om aanpassing van de vigerende wet- & regelgeving. Een peiling onder 338

gemeenten laat zien, dat het thema circulaire economie al bij negentig procent van de gemeenten op de agenda staat. Eén van de plekken waar dit aan de orde is, is de milieustraat.

Dankzij milieustraten wordt voorkomen dat grote hoeveelheden afval in de verbrandingsoven belanden. Afval wordt nu grondstof en vindt hier een nieuwe, nuttige bestemming. Een milieustraat is daarmee voor gemeenten een belangrijk instrument om recycling-doelstellingen te halen. Ook dragen milieustraten bij aan de bewustwording van inwoners om verantwoord om te gaan met afval.

Door de jaren heen is de inrichting van de milieustraat sterk verbeterd. Zo is er een grotere verscheidenheid aan sorteerstromen ontstaan en is de identificatie om toegang te verkrijgen tot de milieustraten verregaand geautomatiseerd. Verder zijn er verhoogde of juist verdiepte bordessen gerealiseerd om afvalscheiding te vergemakkelijken en zijn er betere weegsystemen geïnstalleerd.

Het proces van verwerking van het afval is echter in de afgelopen 20 jaar niet wezenlijk veranderd. In de praktijk is er

namelijk nog steeds sprake van recycling, dus van degradatie van de aangeleverde materialen en grondstoffen. Aangezien gerecycleerde grondstoffen niet meer de zuiverheid hebben van de oorspronkelijke grondstof wordt dit proces ook wel downcycling genoemd. Een voorbeeld hiervan is massief hout, dat in die vorm niet meer terugkomt in de productketen, maar hooguit wordt ingezet als spaanplaat of wordt meegeestookt in de biomassa-centrale.

HET ROER MOET OM

Op dit moment worden de prestaties van milieustraten gemeten in tonnages recycling en verbranding met energierugwinning. In de VANG-doelstelling is afvalreductie alleen gekwantificeerd in de streefhoeveelheid van restafval per inwoner. De doelstelling hierbij is maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020. Hergebruik heeft daarin een summere plaats gekregen en de hoeveelheid hergebruik wordt niet bijgehouden. Het huidige systeem biedt daarom nauwelijks een trigger voor de transitie naar een circulaire economie.

Bevordert de milieustraat dan helemaal geen hergebruik? Tot op zekere hoogte is

dat wel het geval. Zo staat op menige milieustraat een container voor herbruikbare spullen. Maar hier tref je vaak alleen huisraad, kleding, elektronica, fietsen en dergelijke aan: de zogenaamde 'kringloopwinkel-spullen'. Veel andere stromen die nu in een recyclebak belanden zijn met enige aandacht en arbeid ook herbruikbaar. Dit geldt met name voor de gebruikte bouwmaterialen. Denk bijvoorbeeld aan oude deuren, kozijnen, houten planken, overgebleven dakpannen, radiatoren en resten mortel en verf.

Toekomstige milieustraten moeten veel meer op hergebruik en waardebehoud gericht zijn, want na consuminderen is hergebruik de centrale pijler van afvalreductie. In ieder geval biedt de aangeleverde hoeveelheid grof huishoudelijk afval, circa 2.800 ton per jaar, hiervoor voldoende mogelijkheden.

Op kleine schaal zijn er al enkele initiatieven rondom hergebruik op milieustraten te vinden, zoals het Upcycle Center in Almere. Dit in 2017 gerealiseerde overdekte afvalperron, waarin gebruik is gemaakt van hergebruikte bouwmaterialen, biedt ruimte voor educatie en werkplaatsen om afgedankte goederen weer economische waarde te geven. Een mooi voorbeeld van upcycling, waarmee een hogere waarde wordt behaald dan met de oorspronkelijke materialen. Ook in de bouw-detailhandel zien we de eerste initiatieven om het hergebruik van 'afgedankte' bouwmaterialen te faciliteren. Zo hebben enkele kringloopwinkels een eigen bouwmaterialenafdeling geopend, waar gebruikte stukken hout op standaard maten worden gezaagd en van spijkers en schroeven worden ontdaan. Hiermee ont-

staat op verschillende plekken aanbod van hergebruikte bouwmaterialen.

Kenmerkend voor dergelijke initiatieven is dat ze gericht zijn op verschillende momenten van de totale cyclus, op verschillende producten en materialen en verschillende doelgroepen. Ook wordt er gebruik gemaakt van verschillende manieren van inventarisatie, met ICT-systemen die niet koppelbaar zijn. De manieren van opslag, verwerking en beschikbaarstelling verschillen vaak sterk van elkaar.

Om het hergebruik van bouwmaterialen naar een hoger niveau te tillen en op te schalen, is het volgens ons nodig om toe te werken naar een gestandaardiseerde

DAR milieustraat Bijsterhuizen, Wychen

manier van werken, waarbij het aanbod voorafgaand aan sloop wordt geïnventariseerd. De vrijkomende materialen worden meteen in een nieuw project gebruikt, maar als dat niet mogelijk is, worden ze tijdelijk in een depot opgeslagen. Zo nodig worden de materialen bewerkt. Vervolgens worden ze via een uniform systeem gelabeld. Belangrijk hierbij is dat via digitale marktplaatsen vraag en aanbod met elkaar worden verbonden, met daarbij een eigen businessmodel voor de leveranciers.

Milieustraten nieuwe stijl kunnen bij deze transitie een belangrijke rol vervullen en

dit proces versnellen. Ze kunnen plaats bieden aan voorlopig kleinschalige (bouw) materialenhubs, op eigen of aangrenzend terrein. Daarnaast hebben ze de potentie om een belangrijke educatieve rol te vervullen om circulaire economie bij een breed publiek onder de aandacht te brengen. Ook kunnen hier mogelijk activiteiten worden georganiseerd in de vorm van sociale werkprojecten, waarbij materialen gesorteerd worden en geschikt worden gemaakt voor hergebruik.

OPROEP

De Stichting Circulair Bouwen (sluiten van kringlopen in de bouwsector) en Stantec (specialist in afvalmanagement) nodigen ambitieuze gemeenten en vastgoedeigenaren uit om samen met ons te werken aan Milieustraten Nieuwe Stijl en te komen tot concrete lokale of regionale pilots voor hoogwaardig hergebruik van bouwmaterialen en -grondstoffen. Dit is onderdeel van een breder plan, waarin we met Maastricht samenwerken aan het opzetten van een Nationale Grondstoffenbank voor de bouw (zie hiervoor www.circulairbouwen.org).

We creëren per pilot een lerende omgeving waarin partijen samen stappen zetten. De opgedane kennis en ervaringen delen we actief, zowel intern, als extern met deelnemende partijen, de VNG, lokale overheden en brancheorganisaties. Uiteindelijk moet dit uitmonden in een handboek waarmee stakeholders zelf aan de slag gaan.

Kortom: komen er bij u grondstoffen of bouwmaterialen vrij en wilt u serieus werk maken van circulaire economie, neemt u dan contact op met Maarten Barckhof (T: 06-41274056) of Simon de Koning (T: 026-7507535). Dan gaan we met u in gesprek en helpen u op weg. ↪